אין דורשין פרק שני חגיגה

עין משפט נר מצוה

א מיי׳ פ״ד מהלכות ת״ת הלכה ז׳ טוש״ע י״ד סי׳ רמ״ו סעיף ח׳:

תורה אור השלם

1. וְאֶת שֶׁדּוּד מַה תַּעֲשִׂי כִּי תִלְבְּשִׁי שָׁנִי כִּי תַעְדִּי עֲדִי זָהָב כִּי תִקְרְעִי בַּפּוּךְ עֵינַיִךְ לְשָׁוְא תִּתְיַפִּי מְאָסוּ בָךְ עֹגְבִים נַפְשֵׁךְ יְבַקֵּשׁוּ: ירמיהו ד ל
2. וְלָרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לְּךָ לְסַפֵּר חֻקַּי וְתִשָּׂא בְרִיתִי עָלֶי פִּיךָ:
תהלים נ טז
3. לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֹכַד בְּעַמּוֹ וְאֵין שָׂרִיד בְּמוֹשְׁבֹתָיו: איוב יח יט
4. כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ יְיָ צְבָאוֹת הוּא: מלאכי ב ז
5. הַט אָזְנְךָ וְשְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים וְלִבְּךָ תָּשִׁית לְדַעְתֶּךָ: משלי כב יז
6. שִׁמְעִי בַת וּרְאִי וְהַטִּי אָזְנֵךְ וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ וּבֵית אָבִיךְ: תהלים מה יא
7. אֶל גַּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבִּי הַנַּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הִנֵּצוּ הָרִמֹּנִים:
שיר השירים ו יא
8. לְבַדְּךָ יְהֹוָה אֱמוּנָה אִיתָה סַפֵּר אֵיתָה שְׁקֵל אֵיתָה סֹפֵר אֶת הַמִּגְדָּלִים:
ישעיהו לג יח
9. מְשָׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ מִיַּיִן מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ:
שיר השירים א ד

גליון הש״ס

רש״י ד״ה זמר יוני וכו׳ רכתיב בשיר. עיין נישין דף ז ע״ב:

לעזי רש״י

מישטיי״ר. ארון כלים.

רבינו חננאל

שברם. וראי דבדק אחר בינוקי משום דהוה ר׳ מאיר מפצר ליה לחזור בתשובה ולא היה לבו חפץ וא״ל שמעתי מאחורי הפרגוד והוא מעיקרא טינא היתה דלא פסק זמר יוני מביתו ובשעה שהיה עומד מבהמ״ד הרבה ספרי מינין היו נושרין מחיקו ויצא לחרבות רעה. זה שאמר ר׳ מאיר מתי אמות ואעלה עשן מקברו כלומר ידין אותו הקב״ה באש יוקדת מעלה עשן כדי שיתכפרו לו עוונותיו ויוכה לעות״ב וכיון שהגיע ר׳ מאיר למות ביקש רחמים על זה וקבל תפלתו וכיון שפת עלה עשן מקברו של אחר. ור׳ יוחנן אמר חד הוה כאן. כלומר אחד מן חכמי [ביתן] מדרשינו חטא אין בנו זכות לפני הקב״ה להעילו מדינה של גיהנם. מתי אמות דאסיק עשן מקברו. ור׳ מאיר היכי הוה גמיר מאחר והכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה׳ צבאות הוא וא״ר יוחנן אם דומה הרב למלאך ה׳ צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו. ואע״ג דאמרינן ר׳ מאיר קרא אחרינא אשכח וסמך עליה דכתיב הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתם לא נאמר אלא לדעתי מבלל שיש לך לקבל תורתו ולא דעתו. ואמרינן קשו קראי אהדדי ושנינן הא דאמרינן אם דומה הרב למלאך ה׳ צבאות בקשו תורה מפיהו בקטן דעביד כרעתיה דרבינו דחיישינן דלמא מפיק ליה לתרבות רעה אבל גדול דכדעתא דנפשיה קא עביד הט אזנך ושמע דברי חכמים וגו׳ דאמר אליהו דאמרי במתיבתא דרקיעא שמעתא מכלהו רבנן. ושמעתתיה דר׳ מאיר משום דגמר מאחר לא אמרי הלכתא אפילו גדול ללמוד תורה מחבירו ירא שמים טפי עדיף ליה. פי׳ שיחלא קליפתה שהיא כסותה ותיקה. פי׳ כמגדל הפורח. משנה ירועה היא. קלני מראשי קלני מזרועי כבר פירשנוה בסנהדרין. פי׳ בעבריא דדשא בברית הדלת. אף ר׳ עקיבא ביקשו המלאכים לדחפו אמר הקב״ה הניחו לזקן זה ראוי הוא להסתכל בכבודי מאי

טו:

כי שביב. אמר: **אמרי.** בדקיע לא מידן נידייניה כו׳: **חדא הוה בינגא.** תלמיד אחד היה בינינו ונכשל ויצא לתרבות רעה ואין כח בין כולנו להכיאו לעולם הבא: **אי נקטי ליה כיד מאן מרמי ליה** (ז). אם אוחז אני בידו להכיאו לעולם הבא מי יקחנו מידי. מרמי לשון טוטל מידי ויש לו דוגמא בספרים (דף י:) ארמוי ארמייה מיניה גבי כבר בפי עבבר: **מאן.** כמו מנאי לשון קלר הוא: **שומר הפסח.** של גיהנם לא עמד לפניך רבינו בנוחך להוציא אחר מאש: **נדעבפס לא נאמר.** אלמא ברשיעי עסיקינן ויקאמר הט אזנך: **הטי אזנך.** לשמוע ואת מעשיהם שבמי ואל תלמדי אותן: **גדול.** היודע ליהבר [שלא ילמוד] ממעשיו) יכול ללמוד תורה מפיו: **מחלא.** פרי המיזון הנאכל בתמרה: **שיחלא.** גרעינה המזרקת: **[השתא קאמר].** עכשיו שמע לקולך ואמר שמועה מפיו: **קלני מראשי.** רבי מאיר אמרה במסכת סנהדרין (דף מו.) במדרש כי קלנת אלהים תלוי (דברים כא) קל ליתא) מיני קל ולישנא מעלא כיצה הדבר כלפי מעלה קלני מזרועי כבר אני מזרועי שילרתי זה שמת בעונו: **ופלי בעיבראי דדשא.** נשען על הברית: **ברכנן.** בתלמידים היוצאין לתרבות רעה: **שוקלין.** לדרוש קל ממחמר וחמור מקל לפי המסקולת של ק״ו: **כמגדל הפורח באויר.** י״מ שדורשין גוכחו של גמ״ד ודורשין בו כל זמן וי״מ מגדל דור הפלגה. ולי נראה מגדל הפתוח באויר גרסינן והן מהלכות אהלות מגדל של עץ שקורין מסטיי״ר ועומד בפתח ופתחו פתוח לנקעה או לחלר שהוא אויר במסכת אהלות (פ״ד מ״ח) שנה משנה מגדל העומד באויר: **ד׳ הדיוטות.** כלעם ודוחק ומחיתופל וגחזי בפ׳ חלק: **עיגא היפה בלבם.** רשעים היו מימיהם: **אחר מאי.** תפני מה בא לידי כך ולא הגיעה תולתו עליו: **זמר יווני לא פסק מביתו.** והיה לו להנים בשביל תורבן הבית (ד׳ דכתיב בשיר לא ישתו יין (ישעיה כד): **נושרין מחיקו.** קודם שהפקיר עצמו לתרבות רעה אלמא עיגא הוות בלבו: **כל עמר דנחית ליורה סליק.** כל זמר שניתן ליורה של סממנין לצבוע עולה לו לצבעו לו מינו עולה כלומר כל הלומדים לפני חכמים עולה להן תורתן להגין עליהן מן החטא (מ״ה): **כל דנקי אגב אימיה.** (ע״ב) שלא נתלכלך בגיהה עולה לו לצבעו כלומר כל שירלת חטאו קודמת לחכמתו עולה לו כן נראה בעיני. ורבותי מפרשין כל עמר דנחית ליורה סליק כל שירד לידון בגיהנם עולה אגב אמו אמר כן יומו שלא נרמס בטיט עולה לו הצבע כלומר שיש זכות כידו עולה: מאי

הא בגדול הא בקטן. והא דריש פ׳ בתרא דמו״ק (ד) (דף יז.) דהוו סנו שומעניה דשמתיה רב יהודה אילא למימר דקטנים הוו דגרסי קמיה ומחיש״ר דלמא מימשני אי נמי אפילו הוו גדולים נידהו רב יהודה כיון שמלא מקום לגדותו ובדין היה כיון דסנו שומעניה. הכי״ל אלחנן: **כל עמר דנקי נחית** (ב) אגב אימיה. כלומר מי שירלתו קודמת לחכמתו מכמתו מתקיימת ודוחג ומחיתופל דלא מגני להו תורתן לפי שלא היה להם ירלה כלל כדאיתא בסוטה פרק נוטל (דף כא.): ككני

לינוקא פסוק לי פסוקך א״ל [1]ואת שדוד מה תעשי כי תלבשי שני כי תעדי עדי זהב כי תקרעי בפוך עיניך לשוא תתיפי וגו׳ עייליה לבי כנישתא אחריתי עד דעייליה לתליסר בי כנישתא כולהו פסקו ליה כי האי גוונא (ג) לבתרא א״ל פסוק לי פסוקך א״ל [2]ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי וגו׳ ההוא ינוקא הוה מגמגם בלישניה אשתמע כמה דאמר ליה ולאלישע אמר אלהים איכא דאמרי סכינא הוה בהדיה וקרעיה ושדריה לתליסר בי כנישתי ואיכא דאמרי אמר אי הואי בידי סכינא הוה קרענא ליה כי נח נפשיה דאחר אמרי לא מידן לידייניה ולא לעלמא דאתי ליתי לא מידן לידייניה משום דעסק באורייתא ולא לעלמא דאתי ליתי משום דחטא אמר ר״מ מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי מתי אמות ואעלה עשן מקברו כי נח נפשיה דר׳ מאיר סליק קוטרא מקבריה דאחר אמר ר׳ יוחנן גבורתא למיקלא רביה (ד) חד הוה בינגא ולא מצינן לאצוליה אי נקטיה ביד מאן מרמי ליה מאן אמר מתי אמות ואכבה עשן מקברו כי נח נפשיה דר׳ יוחנן פסק קוטרא מקבריה דאחר פתח עליה ההוא ספרנא אפילו שומר הפתח לא עמד לפניך רבינו בתו של אחר אתיא לקמיה דרבי אמרה ליה רבי פרנסני אמר לה בת מי את אמרה לו בתו של אחר אני אמר לה עדיין יש מזרעו בעולם והא כתיב [3]לא נין לו ולא נכד בעמו ואין שריד במגוריו אמרה לו (ה) זכור לתורתו ואל תזכור מעשיו מיד ירדה אש וסכסכה ספסלו של רבי בכה ואמר רבי ומה למתגנין בה כך למשתבחין בה על אחת כמה וכמה ור״מ היכי גמר תורה מפומיה דאחר והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן (ו)מאי דכתיב [4]כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה׳ צבאות הוא [5]אם דומה הרב למלאך ה׳ צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו אמר ר״ל ר״מ קרא אשכח ודרש [6]הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי לדעתם לא נאמר אלא לדעתי רב חנינא אמר מהכא [7]שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך וגו׳ קשו קראי אהדדי לא קשיא הא בגדול הא בקטן כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא ר״מ (ז) אכל תחלא ושדא שיחלא לברא דרש רבא מאי דכתיב [7]אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל וגו׳ למה נמשלו ת״ח לאגוז לומר לך מה אגוז זה אע״פ שמלוכלך בטיט ובצואה אין מה שבתוכו נמאס אף ת״ח אע״פ שסרח אין תורתו נמאסת אשכחיה רבה בר שילא לאליהו א״ל מאי קא עביד הקב״ה א״ל קאמר שמעתא מפומייהו דכולהו רבנן ומפומיה דר״מ לא קאמר א״ל אמאי משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר א״ל אמאי ר״מ רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק א״ל השתא קאמר מאיר בני (ח) אומר (ט)בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי אם כך הקב״ה. מצטער על דמן של רשעים (ו) ק״ו על דמן של צדיקים שנשפך אשכחיה שמואל לרב יהודה דתלי בעיברא דדשא וקא בכי א״ל[8] [7]שיננא מאי קא בכית א״ל מי זוטרא מאי דכתיב בהו ברבנן [8]איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים איה סופר מינין ג׳ מאות שבתורה איה שוקל שהיו שוקלים קלין וחמורין שבתורה איה סופר את המגדלים שהיו שונין ג׳ מאות הלכות במגדל הפורח באויר ואמר רבי אמי תלת מאה בעיי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר ותנן [9]ג׳ מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא אנן מה תהוי עלן א״ל שיננא טינא היתה בלבם אחר מאי זמר יווני לא פסק מפומיה אמרו עליו על אחר בשעה שהיה עומד מבית המדרש הרבה ספרי מינין נושרין מחיקו שאל נימוס הגרדי את ר״מ כל עמר דנחית ליורה סליק א״ל כל מאן דהוה נקי אגב אימיה סליק כל דלא הוה נקי אגב אימיה לא סליק ר״ע עלה בשלום וירד בשלום ועליו הכתוב אומר [9]משכני אחריך נרוצה ואף רבי עקיבא בקשו מלאכי השרת לדוחפו אמר להם הקב״ה הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי מאי

מסורת הש״ס

(ז) [מו״ק ח׳. ע״ש], (ח) [סנהדרין מו.], (ט) [כפרון ערך שן פירש שיעגא מתודד בתלמוד מלשון תן שנין ר״ל גדול הפיעים וכשיטה מקובלת בתוספות יד. פירש לפי שפיעי גדולות קרי ליה שיעגא ע״ש], (י) [כרכות לי. ר״ש], (כ) [סנהדרין קו.], (ל) [ב״מ ל.], (מ) [סנהדרין מו.].

הגהות הב״ח

(א) גב׳ כי הלי נוינגא לבישותא לבתרא: (ב) שם גנוזתא למיקלא רביה בבורא חד הוה וכו׳ לי נקטי ליה ליד: (ג) שם אמרה לו רבי אזור לתורתו וכו׳ ירדה אש מן השמים וסכסכה וכו׳ ומה למתגנין בתורה כך: (ד) שם ר׳ מאיר אשכח המרי אכל תחלא: (ה) שם מאיר כי כך הוא אומר: (ו) שם של רשעים שנשפך ק״ו על דמן: (ז) רש״י ד״ה לי נקטיה וכו׳ מאן מרמי ליה מאן אם אומר: (ח) ד״ה כל עמר וכו׳ מן הקטה או לא והכ״ל: (ט) ד״ה כל דנקי אגב אימיה צמר בן יומו אגב נתלכלך בשהוא בגיהה וכו׳ כלומר מי שיש זכות: (י) תוס׳ ד״ה הא בגדול וכו׳ והא דרש פ׳ בתרא דמו״ק בההוא צורבא מרבנן דהוו קני: (כ) ד״ה כל עמר דנקי אגב כל״ל ומיגת נחית נמחק:

מוסף רש״י

בזמן שאדם מצטער. שפורענות באה עליו בעונו (סנהדרין מו.). שכינה מה לשון אומרת. באה לשון היא קוללת ומתנודדת עליו, קלני מראשי קלני מזרועי. כמו שהאדם שינע ועיף אומר לאדם כבד עלי וחדיני כבד עלי (שבת). שהיו סופרים כל אותיות שבתורה. שהיו נקיים בחסרות ויתרות (סנהדרין קו.). שוקלים קלין וחמורין. יודעים לדרוש בקל וחומר (שם). במגדל הפורח באויר. מתג עליונה שלמעלה מן הלמ״ד מפני מה כפופה למטה, לשון מ״ר מפי השמועה. ל״ל במגדל הפורח באויר, הנמנע לארך הימים בשיבה מיבה ומגדל אם הוא עומד אם לא, ל״ל ג׳ מאות הלכות במגדל הפורח באויר לעשות כיסוף להעמיד מגדל באויר, כגון שלש מאות הלכות בנגעים קשלין, דאמרן בפרקין דלעיל (שם קח.) ומאיר נראה דהיינו שלש מאות הלכות במגדל העומד באויר, ומשנה אחת בתהלות (פ״ד מ״ח) דמשתני בהכי מגדל הפומד באויר ומומאה כתוכה כלים שבתוכו עומדים ואין נראה לר׳ (סנהדרין קו.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com